

תנועת הקיבוץ הדתי

כ"ו ניסן תשע"א, 30.4.2011

גיליון מס' 256

פרשת קדושים

קדושה והכרעה ערכית

מאת יואל קרצ'מר-רזיאל, קיבוץ עין צורים

היחס בין כלל ופרט הטריד את פרשני התורה לדורותיהם. ציווי הפתיחה של פרשתנו, "קדושים תהיו", יכול להקרא כהוראה כללית, אשר פרטיה נמסרים לאורך הפרשה (כפירוש הרשב"ם ועוד). אם כך, מתבקש לבחון כיצד מתאפיינת קדושה זו, ובאיזה אופן היא באה לידי ביטוי במצוות הרבות שבפרשה.

הפסוק הראשון בפרשה המכיל ציווי קונקרטי – "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו", (ויקרא יט, ג) מציב את הקורא בבעיה: מה היחס בין שני ציוויים אלה? חז"ל התוו את הדרך בקביעה המפורסמת לפיה המחויבות לשבת גוברת על הנאמנות להורים. מהלך פרשני זה כולל שני צעדים. ראשית, זיהו חכמינו כי עשויה להיות התנגשות בין שני ערכי יסוד אלה, אשר עליהם צוינו בסיני; שנית, הם נדרשו להיררכיה שביניהם: "אם יאמר לך (אביך): חלל את השבת – אל תשמע לך" (רש"י על פי ספרא קדושים פרשה א, י ועוד).

בכל מערכת של נורמות ישנו צורך בהסדרת היחסים בין הנורמות השונות. כמו מערכות משפט הקובעות באופן ספציפי את ההיררכיה בתוך קבוצת נורמות, ובצד זה מייצרות כללי הכרעה מהותיים או פורמאליים ליתר הנורמות, כך בפרשה כמו שלנו, 'שרוב גופי תורה תלויים בה', אי אפשר להעלות על הדעת שלא תהיינה התנגשויות בין מצוות שונות ובשל כך נדרש להכריע או לפשר ביניהן.

דוגמה נוספת וקרובה לתופעה זו מצויה בהמשך פרשתנו: "את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו". הקרבה הרעיונית בין השבת ובין המקדש זכתה לפיתוחים שונים, ובייחוד לזה של הרב אברהם יהושע השל אשר זיהה את השבת כמקדש בזמן. אולם כידוע, מסורת התורה שבעל פה הורישה לנו מערכת יחסים מורכבת בין השבת ובין המקדש – מצד אחד, השבת דוחה את המלאכות

לבניית המקדש; מצד שני, עבודת המקדש עצמן דוחות את השבת. כלומר, בכדי לקיים את שני המוסדות המרכזיים הללו, השבת והמקדש, ישנו צורך לעתים לוותר על האחד לטובת השני.

את בחירת התורה להצמיד מצוות מתנגשות בראש הפרשה ולאורכה, ואת פרשנות חז"ל לבחירה זו, ניתן לקרוא כביטוי לתפיסה מסוימת של קדושה. קיום הציווי 'קדושים תהיו' מושג בראש ובראשונה במילוי דרישותיה הפרטניות של הפרשה (עיינו חזקוני על פסוק ב'). אך הקדושה אינה מתמצה בכך. למעשה, בכדי לבצע הוראה זו ישנו צורך בהכרעות ערכיות. הקדושה אינה תופעה המושגת על ידי נורמות קיצוניות, אלא על ידי יכולת להכיל נורמות מתנגשות ולאזן ביניהן.

יואל קרצ'מר-רזיאל, חבר **קיבוץ עין צורים**, נשוי לורד ואב לארבעה ילדים.

מלמד במרכז יעקב הרצוג ללימודי יהדות בעין צורים ובבית המדרש של בוגרי ישיבת

הקיבוץ הדתי בירושלים.

דוקטורנט במחלקה למחשבת ישראל באוניברסיטת בן גוריון.

משמש כמזכיר הקיבוץ.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il